VISAGINO „ATGIMIMO“ GIMNAZIJA

Apie kūrėjus ir kūrybą. Kalbos vartojimo ir rašybos pratimų rinkinys

Parengė lietuvių kalbos mokytoja metodininkė Jolanta Deksnienė

<u>V.Šekspyras</u>. Parašykite dalyvius, pusdalyvius, padalyvius tinkama forma tekste apie Šekspyro „Hamletą“(25 taškai)

(Mirti)_____ Hamleto tėvui, princas grįžta į Daniją. Jis nepasitiki nauju karaliumi, bodisi (netikėti) _____motinos vedybomis. (Likti)_____ vienas ,jis šlykštisi pasauliu, kuriame viešpatauja netikra meilė, veidmainiavimas, lėbavimas, girtuoklystės, vadina jį (užželti)_____ piktžolėmis sodu.

(Išgirsti) _____draugų pasakojimą apie šmėklą, ryžtasi susitikti su ja. Šmėkla pasako: ,,gyvatė, (įkąsti)_____ tavo tėvui, šiandien dėvi jo karūną“. Taigi pasaulis aplink Hamletą byra, todėl princas pavadina jį (,,išnirti“) _____laiku,(,,sugverti“) _____ gadyne ir manosi (gimti) _____tam, kad pataisytų ją.

O svarbiausia dabar-atkeršyti už tėvą. (Norėti)_____ įsitikinti (pasirodyti)_____ šmėklos teisumu, Hamletas apsimeta keistuoliu, surengia artistų spektaklį. Jis nuolat intensyviai mąsto, netgi svarsto dilemą, kas geriau- gyventi ar mirti. Jam sunku šiame pasaulyje.

(Įskaudinti)_____ motinos nepastovumo, jis ima nepasitikėti ir kitomis moterimis, atstumia nieko (nesuprasti) _____Ofelijos meilę.

Net ir (pamatyti) _____ Klaudijaus susijaudinimą spektaklio metu, neskuba veikti ir šis neveiklumas jį slegia. Jis pradeda veikti tik (išsiųsti)_____ į Angliją: pergudrauja žudikus, grįžta namo ir sužino, kad tuoj pat keršyti už tėvo nužudymą yra (pasirengti) _____ Laertas. Hamletas nesipriešina (įtraukti) _____į fechtavimosi turnyrą. Finalinėje scenoje, (išaiškėti)_____ visoms klastoms, (mirti)_____ motinai, Hamletas nuduria karalių. (Sužeisti)_____ užnuodytos rapyros žūva ir Hamletas su Laertu, (atleisti)_____ vienas kitam ir (suprasti)_____, kad tapo Klaudijaus intrigų aukomis. (Mirti) _____Hamletui svarbu, kad kiti sužinotų apie tai, kas įvyko Danijos karalystėje. Nors ir tragiškai viskam (pasibaigti)_____, tragedija teigia moralinių principų ir valios pergalę, parodo neeilinę, iš minios (išsiskirti)_____ asmenybę.

<u>Pirmieji raštai lietuvių kalba.</u> Įrašykite praleistus skyrybos ženklus (30 pozicijų)

Įrašykite praleistas raides ir tinkamas žodžių formas (47 pozicijos)

Pirmasis grožinis kūrinys (pristatyti)_____ Lietuvą Europai buvo Mykolo Husoviano ,,Giesmė apie stumbrą“. Husovianui (stebėti)_____Romoje koridas jam kilo mintis aprašyti Lietuvoje labai populiar_s ir pavojingas medžiokles su stumbrais. Garbinga dvikova su (žvėris)_____ Lietuvoje buvo laikoma pačiu tikriausiu kiekvieno vyro narsos ir valios (išbandymas)_____ juk stumbras toks kad jo tarpuragėj net trys vyrai gali susėsti (liežuvis)_____ gali žmogų po kanopomis nusvie_ti o kvapu gali mirtinai nutvilk_ti. Vyrui kuris dr_sta stoti į dvikovą su tokiu žvėrimi joks priešas (ne/baisus). Husoviano (nešti-nev.dal.)_____žinutė tokia atšiauri Lietuvos gamta pagimdo milžiniškus žvėr _s ir labai dr_sius žmones. ,,Giesmėje“ Husovianas aukština Lietuvos kunigaikštį Vytautą kaip labai r_stų bet išmintingą teisingą valdovą kuris kariuomenę (ne /samdė), o u_dė iš savų piliečių kuris vertino žmones (ne /pagal) jų kilmę ar turtą, bet pagal jų nuopelnus, įtvirtino l_g_bę prieš įstatymus.

Husovianas savotiškai reklamavo Lietuvą žemės čia (derlius - būdv,)_____, o miškai teikia daug turtų vašką dervą kail_s r_stus medų. Upėmis atplaukia daug laivų (atgabena-veikiam.dal.) _____ prabangiausių užsienio kraštų prekių tad lietuviai visada turi visko ,,ko tiktai b_na svet_r“. Taigi viskas apie ką Husovianas kalba poemoje skirta (Lietuva) _____ išaukštinti arba apginti. Tai pasididžiav_mo (savoji)_____ tėvyne ir pilietinio nerimo dėl jos išsak_mo pav_zd_s.

LDK diplomatas Mykolas Lietuvis, (siekti)_____ išaukštinti Lietuvą, suk_rė teoriją, kad lietuviai kil_ iš romėnų kartu su (imperatorius) _____plauk_ į Britaniją, bet audros (atblokšti -nev.dal.)_____į Baltijos pakrantę. Rašytojas net pateikia (argumentai)_____ panašios kalbos ir papročiai. Savo kūr_nį Lietuvis sk_rė tautos elitui, kurį stengėsi uždegti (taurus patriotizmas)_____ dvasia.

Taigi daugelio Renesanso švies_lių įsitikinimu tikrai tėvynę myli ne tas kuris ją liaupsina bet tas, kuris stengiasi, kad ji (tapti) _____ (geresni ir saugesni namai)_____.

<u>K.Donelaitis.</u> Įrašykite raides, parašykite teisingą linksnį ar žodžio formą

Gamta- tai ne tik būro gyvenimo fonas. Ji (susijo- dal.,veik.,būt.k.l.)_____ su žmogaus gyvenimo įv_kiais ir (nuotaika)_____. Gamta poemoje turi alegorinę prasmę yra (personifikuoti – dal., neveik.,būt.l.)_____.

Pavasaris – gamtos prab_dimo , garsų, jud_sio ir linksm_bės metas. Poetas (paminėti – veiksmaž.,esl.l.3a.)_____ visus gyvius:nuo meškos iki blusų.Aukština lakštingalą,bitiną ir gandrą kaip kukl_mo ir dar_št_mo simbolį.Tačiau būrams pavasaris – ir sunkus neprit_klių metas, ar_dai tušti ir reikia (skubus- preiv.)_____ darbus dirbti.Gamtos džiaugsmas pavasarį turi ir relig_nį a_spalvį: tai Dievo surėd_ta tvarka ir (didis- būdv.,aukšč.l.) jos griovėjas - žmogus.

Vasara prasideda nuo būrų pasveikinimo , ,,kožnam,kurs mūsų Lietuvą garbin“.(Iškelia-dal.,neveik.,es.l.,dgs.)_____svarb_ _usi K.Donelaičio idealai: Lietuva.lietuvis,baudžiaunininkas,gamta.Kadangi vasarą pats darb_metis, aktuali žmogaus fizinė sveikata.Darbas daro būrą (tvirtas-(dvejyb.l.))_____, o poną – (ligotas (dvejyb.l.))_____. Vasaros gamtoje kyla ir mintys apie gyvenimo trap_mą, žmogus lyginamas su žole, kuri (nupjauna- dal., veik.,es.l.)_____.

(Ruduo)_____ darganos atspindi sunkų ir ni_rų būrų gyvenimą. Poetas vaizduoja ne ,,auksinį“ rudenį , o negražų ir vėl_vą..Tačiau ruduo ir dosnus, todėl visi galės atsigauti ir pavalgyti.Būrų gyvenimo idilija: (kūrentis – veiksmaž.,es.l.,3a.)_____ ,,kakalis“, tarška puodai,(gamina- dal.,neveik.,es.l.)_____ maistas.

Žiemą vaizduojamos (Naujieji metai)_____ išvakarės. Saulės jau nėra, užšalo ežerai ir balos.Tai pati ni_riausia dalis: (kilti- veiksmaž.,esl.l.3a.)_____ gaisras, miršta ir Pričkus, steg_sis būti geras visiems. Taigi vilties sulaukti teisybės mažėja.

Ponai. Geras ponas – tas, kuris numirė pernai: mylėjo būrus, nežemino jų, (kreiptis- veiksmaž.,būt.k.l.,3a.)_____ „jūs“, keikėsi vokiškai, o girdavo lietuviškai. Vadina jį (tėvas)_____, nes u_ _ todavo, pamaitindavo, pagird_davo. Todėl jam (mirė- padal., būt.k.l.)_____ būrai labai verkė, vienas net nusišauti norėjo.

Taigi K.Donelaičio tvarkos _dealas- būrai netingi, negirtuokliauja,(paklusnus- priev.)_____ dirba.Ponai- geri,maloningi,rodo būrams gerą pav_zd_, gerbia būrų darbą.Visa tai (stebėti- veiksmaž.,es.l.)_____ Dievas.

Lietuviai ir kitataučiai. Po XVIII a. maro ML (apsigyveno – dal.,veik.,būt.k.l., dgs.)_____ kitataučiai tapo dar vienu asimiliacijos (pavojus)_____. Apgailestaujama, kad lietuvininkai pamiršta savo papročius, mė_džioja atv_k_lius , o šie dar ir šaiposi ir niekina (lietuvininkai)_____. Tačiau poetas mato ir sugyvenimo darną: svet_mtaučiai kalba lietuviškai, valgo lietuviškus valgius. O iš vok_ _čių moterų lietuvės (galėti – veiksmaž.,tar.,n.,3a.)_____ pasimokyti darbštumo ir tvarkingumo.

Lietuvišk_mas Donelaičiui – moralinė kategorija :tikras lietuvis privalo dorai elgtis, s_žiningai dirbti, gerbti papročius, mylėti Dievą.(Smerkia- dal.,neveik.,es.l.)_____ tik blogi, iš miesto ir ponų perimami dalykai: puik_bė,girt_ _klystė, nešvank_bės, tinginystė.

Poemoje daug šviet_ _ iškų tikslų: pamokymų pamoralizavimų, tačiau šalia jų vis_ _ met yra gėr_jimasis (gražios šventės, puošn_s tradiciniai rūbai, valgio gaminimas, patarimai, saikingas vartojimas ir kt.)

<u>M.K.Sarbievijus</u>.Parašykite tinkamus linksnius remdamiesi dvejybinių linksnių vartojimo taisyklėmis:

1.M.Sarbievijus buvo VU (profesorius)_____.

2.Baigęs universitetą, M.Sarbievijus tapo (profesorius)_____.

3.Anot M.Sarbievijaus, žmogui reikia būti (doras ir pamaldus)_____.

4.Mirtis bus (vienintelis įvykis)_____, kurio neišvengiamai sulauks kiekvienas žmogus.

5.A.Baranausko ir K.Praniauskaitės pažintis tapo (toks įvykis)_____, kuris pakeitė būsimo poeto gyvenimą.

6.A.Baranausko tėvai buvo (puikūs giedotojai)_____.

7.Kad galėtum taip vaizdingai aprašyti mišką, reikėjo būti (tikras gamtos žinovas).

8.Žmogaus nė vieno nėra (amžinas)_____.

9.Gamtą M.Sarbievijus vaizduoja (tobula ir graži)_____.

10.Stiprus religingumas jam tapo (vidinis stiprybės šaltinis)_____.

11.Fortūnos šypsnį Sarbievijus laikė (atsitiktinis ir permainingas)_____.

12..Žmogui nedera būti (tikras)_____, kad, pakilęs į viršūnes, ten ir liks.

13.M.Sarbievijų baroko epochos kūrėjai vadino labai (talentingas)_____ ir nepriekaištingai (eiliuojantis)_____ lotyniškai.

14.Gamtą poetas laikė (atsvara)_____ netobulam žmogaus gyvenimui.

15.Antroje gyvenimo pusėje A.Baranauskas tapo (kalbos tyrinėtojas ir matematikas samokslis)_____).

16.Gamta padeda žmogui būti (ramus, atsipalaidavęs)_____.

17.A.Baranauską pripažino (talentingas)_____.

A.Mickevičius. Įrašykite tinkamą paprasto ar įvardžiuotinio būdvardžio formą (20 t.)

A.Mickevičius gimė (smulkūs) _____lietuvių bajorų šeimoje.

VU tuo metu dirbo (žymūs)_____ dėstytojai.

Dar būdamas studentas A.Mickevičius išgyveno (pirma) _____meilę. Bet Marilė Vereščak buvo (turtingas)_____ dvarininko sužadėtinė ir paklusdama pareigai ištekėjo. Šis išsiskyrimas buvo labai (skausmingas)_____ abiem jaunuoliams, draugai net bijojo, kad poetas nenusižudytų. Vis dėlto skausmas išsiliejo kūryba .Meilė Marijai atsispindi poemoje ,,Vėlinės".

Kaune poetas pradėjo rašyti (pirmos)_____ balades ir išleido (pirma)_____ poezijos knygą.

Jau (pirma)_____ poezijos knygoje išryškėja romantinės pasaulėjautos aspektai, išryškėja (kuriantis)_____ galia- regėti tai, ko ko kiti nemato(,,Romantika").

Romantikai žavėjosi (paslaptingos)_____ liaudies apeigomis, todėl ,,Vėlinėse" kūrėjas susiejo (regimas) _____ir (neregimas)_____ pasaulį.

Pragariška (piktas)_____ pono, kurį kankina baudžiauninkai, paversti (plėšrūs)_____ paukščiais, vizija buvo galingesnis protestas prieš baudžiavą Lietuvoje, negu politiniai straipsniai spaudoje.

Vaikų ir merginos vėlių istorijos atskleidžia labai (skaidri)_____ išmintį: negalima gyventi tik savo malonumui, būtina galvoti ir apie kito laimę.

IV dalyje veikėjas Gustavas pasakoja (tragiška)_____ meilės istoriją – (mylima)_____ išteka už (kilmingas ir turtingas)_____ vyro. (Aistringi)_____ jaunuolio žodžiais prieš savižudybę, prabylama apie paskutinį susitikimą su (mylima)_____.

Vos 26 metų poetas buvo priverstas palikti tėvynę, todėl ,,Krymo sonetuose" ir poemoje ,,Ponas Tadas" kuriama ilgesio įkvėpta (idiliška)_____ tėvynės vizija.

<u>V.Mykolaitis-Putinas</u>. Dvasinio išsivadavimo kelias romane "Altorių šešėly" (40 t., 26 t.- r.)

V.Mykolaitis - Putinas - mūsų literatūros klasikas, didelis žmogaus vidinio pasaulio žinovas. Jo romanas "Altorių šešėly" - tai sudėtingo žmogaus ėjimo į šviesą, į gėrį, į tiesą atspindys. Kūrinyje galima išskirti kelias temas: pagrindinio veikėjo paveikslas, veikėjo vidinio konflikto raida, to meto dvasininkijos kritika. Tačiau šalia šių temų romane "Altorių šešėly" (spręsti)_____ ir poeto, poezijos bei kūrybinės laisvės problema.

Pagrindinis kūrinio veikėjas - Liudas Vasaris. Vasaris - drovus, (užsidaryti)

_____, (nepažinti)_____ gyvenimo šešiolikmetis jaunuolis, o ir, stodamas į seminariją, jis (nejausti)_____ jokio noro būti kunigu. Jis tik svajoja būti naudingas kitiems, dirbti Lietuvos labui. Ir nežino Vasaris svarbiausio: kiekvienas žingsnis mūsų gyvenime yra lemtingas. (Pagyventi)_____ keletą mėnesių seminarijoje, Liudas supranta, kad būti geru kunigu, reiškia turėti pašaukimą, o Vasaris jo neturėjo. Jaunasis seminarijos studentas stengiasi kuo geriau suprasti jį (supti)_____ žmones ir aplinką, kurioje jis gyvena. Vasariui (kilti)_____ daug gilių ir skaudžių prieštaravimų. (Neraminti)_____ jį dalykus Vasaris (pabandyti) _____ išlieti eilėmis. Jaunuolis, pats to nenujausdamas parašo bendriausios prasmės elegiją, išreikšdamas jo liūdesį ir skausmą. Po kelių dienų Liudas (sutrikti)_____ pamatęs (išspausdinti)_____ savo eiles. To, aišku, niekas neturi žinoti - juk seminarijos vadovybės akyse jis yra nepriekaištingos reputacijos. Niekas seminarijoje net (neįtarti)_____, kad tarp jaunesniųjų seminaristų yra būsimas poetas.

Vasaris ir toliau gyvena kaip (gyventi)_____, tačiau tas gyvenimas jam be galo sunkus. Liudas nori savyje suderinti kunigą ir poetą - gerą kunigą ir talentingą poetą. Jo maištinga asmenybė negali susitaikyti su šaltumu ir oficialumu, (dvelkti)_____ iš kiekvieno seminarijos kampelio. Poetiška jaunuolio siela veržte veržiasi į gėrį, į grožį, į kitą žmogų. Liudui taip reikia kažko artimo ir nuostabiai brangaus. Jo eilės – (alsuoti)_____ jaunystės veržlumu ir žmogiškos laisvės ilgėjimusi. Kaip duona, kaip oras, kaip vanduo Liudui reikalingas žmogus, kuriam (gali)_____ pasiguosti, ant kurio peties galėtum vyriškai išsiverkti. Bet Liudas tokio žmogaus neturėjo. Jis neturėjo nei draugo, nei patarėjo. jis pats sau (būti)_____ ir teisėjas, ir gynėjas.

Laikas nesuvaldomai bėgo. Susitikdavo su žmonėmis, (veikti)_____ jo sąmonę. Štai studentas Brazys aiškina, kad kunigas (turėti)_____ galvoti tik apie tai, kas jam privalu. O ir gundytoja Liucija, (provokuoti)_____ jo vyriškumą, vadina Liudą Pavasarėliu. Liucija buvo vienintelė Vasario moteris. Tik su ja jis išgyveno susitikimą, dovanų gavimą, nebylų pasižadėjimą, skinant gėles ant Aušrakalnio, lemtingą išsiskyrimą. Liudas suprato, kad Liucė tik jį vieną temylėjo, o ir ji pati buvo jo vienintelė moteris. Jis sako: "Man atrodo, kad Liucija yra bataliai (įsipinti)_____ į mano gyvenimą ir kad nuo jos priklauso mudviejų tolimesnis likimas".

Vis (aštrėti)_____kovoje tarp poeto ir kunigo poetas vis dažniau ima viršų, pradeda pasitikėti savimi. Šį pasitikėjimą (skatinti)_____ jauna ir (išsilavinti)_____baronienė Rainakienė, su kuria Vasaris (susipažinti)_____, (tapti)_____ kunigu ir (apsigyventi)_____ Kalnynuose. Ši keista ir (nesuprasti)_____ moteris stengiasi Liudui įteigti, kad poetu jį (sukurti)_____ Dievas, o kunigu padarė tik bažnyčia ir vyskupas. Baronienės ir Vasario pokalbiai lengvi ir galantiški. Liudas ir pats supranta, kad būdamas poetu, jis būna savimi-niekam (nemeluoti)_____ ir prieš nieką (neveidmainiauti)_____. Remdamasis kūrybinėmis jėgomis, Vasaris bando apginti savo žemiškąją prigimtį . Todėl Vasaris ir ištaria: “Kaip kunigas, aš ne poetas, o kaip poetas, aš ne kunigas”. Gal tai Vasario pasiteisinimas prieš save, o gal tai ir iššūkis prieš kitus. Aišku viena: Vasaris, (ištarti)_____ šiuos žodžius, jau yra nebe tas naivus klierikas, (nepažinti)_____ nei gyvenimo, nei žmonių.

Didelės įtakos Vasario kūrybiniams siekiams turėjo gyvenimas užsienyje.

(Pabuvoti)_____ Londone, Romoje, Paryžiuje, į Lietuvą jis sugrįžta tarsi ne tas žmogus..

(Sutikti)_____ jo gyvenimo kelyje trečia moteris palaiko iš jo esybės gelmių (kilti)_____ norą ir siekimą. Tai buvo turtingo emigranto duktė Auksė. Ji neįsivaizdavo kitokių santykių su Liudu Vasariu kaip šeimos sukūrimas. Liudas supranta, kad tik kūryba jam gali suteikti dvasinę pusiausvyrą, panaikinti skaudų vidinį konfliktą. Liudas žino, kad (atsisakyti)_____ kunigystės, jis bus (smerkti)_____, (niekinti)_____, o gal ir (persekioti)_____, bet jis gyvens nesislapstydamas ir nieko nebijodamas. Tačiau kunigystės atsisakymas (neišlaisvinti)_____ jo nuo vidaus kovos, kentėjimų. Vis dėlto nugali natūrali ir be galo tauri žmogiškoji prigimtis, graudus poetinis sielos šauksmas. Liudas Vasaris parašo pareiškimą vyskupystės kurijai...

Žmogaus dalia - aštrūs vidiniai prieštaravimai, neviltis ir kančia. Bet kančia ir sielvartas – (taurinti)_____ žmogų jausmai. Svarbiausia žmogui yra laisvė, todėl išaukštinama kova dėl dvasinio išsivadavimo, reiškiamas protestas prieš žmogaus pažeminimą ir suvaržymą.

<u>Šatrijos Ragana</u>. Parašykite tinkamas neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas

Kultūra, kuri išaugino (_____) Šatrijos Raganą, yra dvarų kultūra. Gana kilmingi ir turtingi Šatrijos Raganos protėviai. Namuose (puoselėti)_____ LDK tradicijos – knygos, paveikslai , muzika. Lietuva (suprasti)_____pagal A.Mickevičiaus ,,Pono Tado „ įžangą : „Tėvyne Lietuva, mielesnė už sveikatą! / Kaip reik tave branginti, vien tik tas pamato, / Kas Šatrijos Raganajau tavęs neteko“.

Štai scena iš ,,Sename dvare“, kur yra (sutelkti)_____XIX a.pab. Lietuvos dvaro kultūros formos .„(Atkalbėti)_____ rožančių, mamatė eina į saloną,

saulėlydžio (užpilti)_____, ir sėdasi už pianino. Mamatė groja aštuntąją Bethoveno sonatą. Rodos, kad ne tik mes, bet viskas tame salone klauso tos įstabios muzikos: ir seni sunkūs baldai, ir (augti)_____ didžiulės agavos, ir eilė portretų ant sienų.“(Gesti)_____ saulėlydžiai- tai (gesti)_____ dvarų kultūros, (nykti)_____, bet iš tiesų visada (keistis)_____ pasaulio metafora.

„Sename dvare“- dvasinio atsiminimo kūrinys. Apysaka neturi vientiso siužeto. Neįvyksta mieko ypatingo, žmonės gyvena savo gyvenimą,i r tiek. Mamatė - (neprarasti)_____ aukštų idealų, (bendrauti)_____ su vaikais, (rūpintis)_____ dvaro samdiniais. Jos vyras Liudvikas – (šeimininkauti)_____ ir (pramogauti)_____.Tai visiškai skirtingi žmonės, ne sielos draugai. Apysakos nuotaika liūdna, melancholiška ,kuri kyla(_____) iš žmogaus laikinumo šioje žemėje.

Iš Šatrijos Raganos (atskleisti)_____ mamatės Marijos vidinio pasaulio aišku, kad mamatei dvaro šeimininkės pareigos netinka(_____) .Pati mamatė mano , kad nėra (_____) šeimininkė, nes nesugeba iš kiekvieno mažmožio ištraukti naudos, paversti dvarą pelningu jame (dirbti)_____ žmonių nelaimės kaina. Ji ir toliau atlieka likimo jai (skirti)_____ pareigas, bet naudojasi kiekviena proga atitrūkti nuo kasdienybės, pasimėgauti kultūrine pramoga. Savo meniniams polinkiams patenkinti mamatė pasitelkia muziką bei literatūrą. Kai groja(_____) pianinu (dažniausiai Šumano kūrinius) , mamatė dvasiškai išsilaisvina, o literatūros skaitymas padeda patenkinti nekasdieniško grožio (ištrokšti)_____sielą: „Kaip kūnas oro, taip mano siela trokšta grožio“. Tikrovė, kasdienybė - jai svetima, neteikia jai laimės: „Nuobodžios, nuobodžios žemės dainos“. Nos mamatė ir trokšta išreikšti savo vidinį pasaulį, būti daugiau nei žmona ir namų šeimininke, imtis radikalių permainų jai trukdo (komplikuoti)_____ situacija - mamatė turi atsižvelgti ir į vaikų laimę, ir į visuomenėje (nusistovėti)_____standartus (tuo metu nuo visuomenės (atsiskirti)_____moteris tapdavo isuomenės atstumtąja). Jeigu pasirinktų(_____) palikti šeimą, kad tik patenkintų savo sielos troškimus, ar, tiesiog, romantikams būdingą maišto kelią, Marija įskaudintų brangiausius jai žmones - savo šeimą. Taigi, nors svajingos prigimties mamatė tarp keturių dvaro sienų jaučiasi lyg(įkalinti)_____ narve, dėl (nusistovėti)_____ to meto visuomenės normų ir siekio išsaugoti artimųjų laimę ji nesiryžta jokioms permainoms.

Įrašykite tinkamas neasmenuojamųjų veiksmažodžių formas, linksnius (25 t.)

Šatrijos Raganos kūrinys „Sename dvare“ ir Levo Tolstojaus „Ana Karenina“ vaizduoja skirtingų laikotarpių, socialinių sluoksnių ir kultūrų moteris, tačiau abiejuose kūriniuose (nagrinėti)_____ moters gyvenimo prasmė, jos santykiai su šeima, visuomene bei (pati savęs)_____. (Palyginti)_____ pagrindinių moterų elgesį šiuose kūriniuose, galime atkreipti dėmesį į jų požiūrį į meilę, šeimą, visuomenės normas ir savęs suvokimą.

1. Šeima ir motinystė.

„Sename dvare“: Pagrindinė veikėja – dvaro ponia – vaizduojama kaip motina, kuri pasižymi (didelis rūpestingumas ir atsakomybė)_____ už savo vaikų auklėjimą. Ji yra dvasinga, (atsiduoti)_____šeimai ir krikščioniškoms vertybėms, todėl jos gyvenime šeima yra pagrindinė vertybė. Motina yra stiprus moralinis autoritetas ir jos elgesys – ramus, švelnus, dažnai (pagrįsti)_____ krikščionišku nusižeminimu ir pasiaukojimu.

„Ana Karenina“: Ana taip pat yra motina, tačiau jos santykiai su sūnumi tampa (sudėtingi)_____ dėl jos meilės romano su Vronskiu. Nors Ana myli savo sūnų, ji pasirenka aistrą ir meilę, kurios negali gauti šeimoje. Ana atmeta tradicinį šeimos modelį ir peržengia visuomenės (nustatyti)_____ ribas, dėl ko ją smerkia aplinkiniai.

2. Meilė ir aistra.

„Sename dvare“: Meilė vaizduojama kaip dvasingas jausmas, (susyti)_____su šeimos harmonija ir krikščionišku atsidavimu. Dvaro ponia neleidžia aistrai ir emocijoms peržengti moralinių ir religinių normų. Jos meilė šeimai ir vaikams yra stabilumo (šaltinis)_____, todėl jos veiksmai atitinka to laikotarpio (tradicinės vertybės)_____.

„Ana Karenina“: Tolstojaus veikėja Ana Karenina įkūnija aistringą, bet (destruktyvi)_____meilę. Jos romanas su Vronskiu prieštarauja visuomenės lūkesčiams ir moralinėms normoms. Ana pasineria į meilės aistrą, nors tai veda į jos izoliaciją ir galiausiai tragišką pabaigą. Jos elgesys dažnai (grįsti)_____ stipriomis emocijomis ir aistra, o ne racionaliu apsvarstymu.

3. Santykiai su visuomene

.„Sename dvare“: Šatrijos Raganos veikėja stengiasi gyventi pagal visuomenės normas ir lūkesčius. Ji laikosi tradicijų ir religijos reikalavimų, todėl jos elgesys yra (priimti)_____visuomenei, net jei kartais jai pačiai tai reikalauja aukų. Ji nesiekia išsiskirti ar maištauti prieš (būti)_____ tvarkas.

„Ana Karenina“: Ana Karenina meta iššūkį Rusijos aristokratijos normoms ir už tai yra griežtai (pasmerkti)_____. Jos ryšys su Vronskiu sulaužo visuomeninius standartus ir ji tampa (atstumti)_____. Visuomenė griežtai vertina moters elgesį, ypač kai tai (susyti)_____ su šeimos narių neištikimybe. Anos maištas prieš visuomenę veda ją į asmeninę ir socialinę tragediją.

4. Savęs suvokimas ir vidinė kova

„Sename dvare“: Pagrindinė veikėja mamatė susitaiko su savo likimu, ji nekelia klausimų dėl savo gyvenimo tikslų, pasitenkina savo šeima ir religiniu dvasingumu. Ji nesiekia radikaliai keisti savo gyvenimo, o vidinė ramybė yra vienas iš jos asmenybės bruožų.

„Ana Karenina“: Ana nuolat kovoja su savimi ir su pasauliu. Ji nori būti (laiminga)_____, bet nežino, kaip tai pasiekti, ir jaučia vidinį konfliktą tarp savo jausmų ir visuomenės lūkesčių. Jos vidinė kova dėl meilės ir socialinio smerkimo galiausiai ją sugriauna.

Išvada:

Šatrijos Raganos „Sename dvare“ moterys (vaizduoti)_____kaip tradicinių vertybių sergėtojos, kurios savo laimę sieja su šeimos gerove ir dvasingumu. Jų elgesys atitinka laikmečio ir visuomenės lūkesčius. Tuo tarpu Tolstojaus „Ana Karenina“ vaizduoja moters maištą prieš šias normas – Ana (pasirengti)_____ rizikuoti savo reputacija ir šeimos gerove dėl meilės ir aistros. Šiame palyginime išryškėja kontrastas tarp konservatyvumo ir revoliucingumo moterų elgesyje (abu)_____ kūriniuose.

<u>Neoromantizmas .V.Krėvė. Užduotis (55 t.)</u>

Ši literatūros kryptis Lietuvoje (sieti)_____ su XXa. pradžia, kai buvo g_jos romantizmo idėjos ir vyravo realistinis aprašymas .Neoromantizmas dažnai (įvardyti)_____ kaip romantizmo t_sa ir modernizmo pradžia. Žymiausi lietuviai neoromantikai: Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė, Šatrijos Ragana, Vaižgantas, Vincas Krėvė, Salomėja Nėris, Jonas Aistis, Bernardas Brazdžionis, Antanas Miškinis.

Vinco Mickevičiaus-Krėvės (1882–1954) biografija. Iš Dzūkijos kilęs rašytojas nuo mažens buvo rengiamas (kunigystė)_____, tačiau buvo (pašalinti)_____ iš Vilniaus dvasinės akademijos dėl pašauk_mo stokos, o gal dėl per didelio apsiskaitymo, kovos už demokratiją .V. Krėvė studijavo filosofiją ir kalbot_rą Ukrainoje, mokytojavo ir domėjosi Rytų kultūra Azerbaidžane. (Gyventi)_____ Baku, V. Krėvė k_rė, o vasaromis, gr_žęs į Lietuvą, rašytojas domėjosi tautosaka. 1920 m. V. Krėvė gr_žo į Lietuvą, dirbo Lietuvos universitetuose, rinko ir publikavo tautosakos rinkinius, rašė straipsnius apie kultūrą. Be to, V. Krėvė buvo susijęs ir su politika, 1940 m. buvo ministru pirmininku. Per Antrąjį pasaulinį karą V. Mickevičius emigravo į Austriją, vėliau į JAV, dirbo (dėstytojas)_____ Pensilvanijos universitete, tačiau JAV nepritapo ir norėjo būti palaidotas Lietuvoje.

Kūryba. V. Krėvė slap_vardį pasirinko pagal ankstesnę senelio (gyvenamoji vieta)_____ kur Mickevičiai buvo vadinami (Krėvės)_____. Romantizmo (idėjos)_____paveiktas, neoromantizmo (kryptis)_____priskiriamas rašytojas kūrė maištingą, tačiau nuo tradicijų (priklausyti)_____ veikėją, vaizdavo įvairius istorijos periodus, ypač viduramžius, ir kultūros ypatumus, kalbėjo apie laisvės s__kį.

Drama (tragedija) „Skirgaila“. Manoma, kad _maus Lietuvos didžiojo kunigaikščio Skirgailos (nurodymas)_____ 1382 m. Krėvoje buvo nužudytas Kęstutis, be to, žinoma, kad Skirgaila buvo Jogailos (pagalbininkas)_____. Būtent antrasis aspektas aprašytas ir tragedijoje „Skirgaila“. 1924 m. sukurta drama dėl ryškaus konflikto, (stiprėti)_____ įtampos ir kolizijos vadinama (pirmoji)_____ tikra lietuvių drama. Kiekvienoje tragedijos dalyje („Tarp dviejų pasaulių“, „Aistrų sūkury“, „Palūžusios sielos“, „Bedugnė“) stiprėja įtampa, (plėtoti)_____žmogaus ir valdovo konfliktas, (paremti)_____ proto ir širdies pr___špr__ša. Lietuvos didysis kunigaikštis Skirgaila vaizduojamas kaip valdovas, tragiškasis herojus, kurio pečius

(užgulti)_____sunki našta: pagoniška Lietuva jau pakrikšt_ta, tačiau daugelis žmonių, ir pats Skirgaila, tiki pagonybe, nors valdovas supranta, jog pagonišką tautą ištiktų pr_sų likimas. Valdovas prometėjiškai atsakingas už tautą: „Aš visuomet noriu gero, bet nemoku jo pasiekti.“ Siekdamas žemių (vientisumas)_____, nenorėdamas atiduoti lenkams Jogailos pažadėtų žemių („Aš myliu Lietuvą ir skaldyti jos dalimis niekam neleisiu <...>“), Skirgaila pagrobia Lydos kunigaikštytę Oną Duonutę ir įkalina ją savo pilyje. Moteris yra lyg politinis įrankis, kuriuo manipul__ja Skirgaila, lenkai ir Kryžiuočių ordino atstovai: lenkai iš pradžių bandė Oną Duonutę išlaisvinti, bet vėliau siekė ją ištekinti už Skirgailos, vokiečių tikslas – sukiršinti lenkus su lietuviais. Be to, ironiškas ir netinkamos valdovo sutikimas s__tina atvykėlius, kurie, (prisidengti)_____ krikščioniška misija, bando siekti sau (naudingi tikslai)_____.

Skirgailos, Onos Duonutės ir Kelerio likimai. Kalbėdamas su Ona Duonute, Skirgaila vertina ją už principingumą ir drąsą, vėliau už šias savybes vertina ir Kelerį. Tačiau kryžiuočių atstovas taip pat prieštaringa asmenybė: iš pradžių Keleris tikisi pasinaudoti (Ona Duonutė)_____ kaip ir (kitos moterys)_____, tačiau vėliau Skirgailos antagonistas Oną Duonutę įsimyli ir net p__ukoja dėl jos gyvybę. Kol Keleris moraliai stiprėja, Skirgaila – dvasiškai ir moraliai žlunga kaip žmogus ir valdovas: jis ruošiasi prievarta vesti Oną Duonutę, o kai pajunta jai taurius jausmus, ji valdovą iškeičia į Kelerį, protagonistas primiršta šalies interesus ir ima kerštauti: „Jei tau jisai tiek patinka, pažadu padovanoti jo galvą.“ Iš pradžių Skirgailai patikęs Oną Duonutės dr_sumas, _rumas, vėliau kunigaikštį pykdo. Be to, jį paveikė lenkų (sumeluoti)_____ pagoniško tikėjimo ir papročių gynėjo Stardo apsikrikštij_mas. Kulminaciją (pasiekti)_____ protagonisto ir antagonisto konfliktas susijęs su pasirinkimu: Keleris renkasi tarp gyvybės ir garbės, o Skirgaila – tarp žmoniškumo ir kerštо.

Valdovo deheroizavimas. Tragiškasis herojus nuolat buvo (priversti)_____ rinktis. Per didelė atsakomybė už Lietuvą ir asmeninės laimės troškimas vertė Skirgailą maištauti, kentėti. Dvasinis ir moralinis nuosm_kis neleidžia Skirgailos hero_zuoti: pasiaukojęs ir miręs Keleris verčia moraliai (js)_____žavėtis, kerštą (įvykdyti)_____ Skirgaila moraliai pralaimi, praranda turėtą gal_, kerštauja, nuo valdovo nusisuka net savi. Tai dvasinis ir moralinis valdovo bei žmogaus žl_gimas.

<u>Vaižgantas.</u>Parašykite tinkamą žodžio formą

Apysaka „Dėdės ir dėdienės“. Apysakoje apie dėdes kalbama ne kaip apie atskirą socialinį vienetą – šeimą, bet kaip apie(priglaustieji)_____ prie esamų brolių šeimų.

Kūrinio veiksmo laikas apima tr _s dešimt_s metų Svarb_s istorinis, t. y. baudžiavos, ir biografinis laikas :Mykoliuko ir Severjos atveju nuo jaunystės iki brandos, Rapolo – nuo brandos iki (mirtis)_____. Apysakoje (pavaizduoti- dal.,neveik., būt.l.dgs.)_____ tr_s skirtingų likimų pagrindiniai veikėjai (Mykolas Šiukšta, Severja Pukštaičia, Rapolas Geišė) yra (susijo-dal.,veik.,būt.k.l.dgs.)_____ lietuviams būdingais bruožais. Beveik trisdešimtmetis Mykoliukas (vaizduoja- dal.,neveik.,es.l.)_____ ramus, jautrus, bet tvirtas ir be galo darbštus („Dirba tikrai už du, už tris.“), (mėgsta-dal.,veik.,es.l.)_____ vienatvę, gamtą ir muziką. Darbu dvare, brolio(ūkis)_____ ir šeimoje (prižiūri brolio vaikus) jis gyvas, nes savo vietos neturi ir yra nuolankus, (baudžiava)_____ paveiktas žmogus. Įprastas Mykolo gyvenimas (darbai, gamta,

muzika) neskatino m_styti apie egzistenciją, tačiau meilė Severjai privertė vyrą pagalvoti apie ateitį, nepriklaus_mą nuo brolio, tik Mykolas pavėlavo ką nors keisti – Severja ir Geišė(susižadėti- veiksmaž.,būt.k.l.)_____ („Silpo jam nariai, nebeb_vo jokios energijos, nei tos kojos bežingsniavo savaime, nei rankos besitiesė ko paimti.“). Po Severjos apsilankymo, prašymo „jis grojo (Severja)_____, tai, kuriai (groti- veiksmaž.,būt.d.l.)_____ paraistėje, tai, kuri taip brangiai jam užmokėjo už muziką, vieną vienatinį kartą per visą amžių pamylavo, pamylėjo, tai, kurią jis vieną vienatinę per visą amžių mylėjo, tebemyli ir niekados (nesiliauti- veiksmaž.,būs.l.)_____- (mylėjo- dal.,veikiam.,būt.k.l.)_____.“ Vėliau, po (trisdešimt)_____ metų, tapęs „Dzidoriumi artoju“, Mykolas tapo (uždaresnis, piktesnis, religingesnis)_____, susitaikė su savo (likimas)_____.

Kitaip (vaizduoja- dal.,neveik.,es.l.)_____ Severja: (tvarkingumas ir darbštumas)_____ išsiskyrusi iš bendruomenės Severja žavisi (Mykoliukas)_____, tačiau pirmiausia moterišką Severjos prigimtį sužadina aktyvesnis, valdingesnis Geišė.(Ištekėjo-dal.,veikiam.,būt.k.l.)_____ Severja tapo gera žmona, tačiau, (panaikino- padal.,būt.k.l.)_____ baudžiavą, dvare tijūnui nebeliko vietos. Rapolas ir Severja(prisiglausti-veiksmaž.,būt.k.l.)_____ Dovydų namuose. Rūpinimasis (tinginys ir senas vyras)_____, Dovydienės užgauliojimų kupinas gyvenimas ir (nesibaigia-dal.,veikiam.,es.l.)_____ darbas Dovydų namuose Severjai nesuteikė gyvenimo (pilnatvė)_____ ir po vyro mirties keturiasdešimtmetės moters gyvenimas tapo _dingas, prieštaringas, mažiau priklausomas nuo bažnyčios ir daugiau nuo „karčemos“, nors k_rinio pabaigoje pasakoma, kad Severja atsidavė (bažnyčia ir darbas)_____.

Rapolo Geišės gyvenimas taip pat smarkiai (kisti- veiksmaž.,būt.k.l.)_____: tarn_stė dvarui, tijūno darbas Rapolui buvo skirtasis, o suvedžiota jauna mergina ir asmeninė laimė taip pat buvo svarbu, tačiau po baudžiavos panaikinimo, (apsigyveno- dal.,veikiam.,būt.k.l.)_____ Dovydų namuose, Geišė tingėjo, (senti- veiksmaž.,būt.k.l.)_____ ir darėsi niekam (nereikalingas)_____ („Lūžus verguvei, lūžo jos tarnas tijūnas Geišė; lūžo visais galais, nelūžo tik vienu liežuviu. Juo tai dėdė darbavosi (nepailsti- pusdal.,vns.)_____.“), išskyrus brolio vaiką Adomuką, kurį Geišė mokė. (Apsinuodijo-dal.,veikiam.,būt.k.l.)_____ žiurkių (nuodai)_____ Rapolas mirė, jo mirtis sujaudino ir vertė keistis Severją.

Apibendrinimas. Vaižgantas apysakoje vaizduoja (priklauso-dal.neveik.,es.l.)_____- nuo darbo lietuvį: Mykoliukui darbas visą gyvenimą teikia moralinės stiprybės, Severjai – (išskirtinumas)_____, ypač jaunystėje dėl(klėtis)_____ ir išvaizdos tvarkingumo, Geišės darbas – skirstyti darbus kitiems, nes pats dirbti neišmoko. Be to, svarbus Severjos ir Myloko religingumas, tačiau net jis nesuteikė veikėjams r_žto kovoti už asmeninę laimę. Pagaliau svarbi baudžiava ir jos poveikis veikėjams. Asmeninės laimės (neturi- dal.,veikiam.,es.l.,dgs.)_____ Severja ir Mykolas tapo (dėdė ir dėdienė)_____, kurie priklausė nuo darbo, Dievo ir giminių.

Egzistencializmo įtaka V. Mačernio kūryboje

Laikotarpio apibūdinimas. (Prasidėti)_____ Antrajam pasauliniam karui žmoniškumas ir įprastos moralės normos pradėjo gri_ti. XX a. vid. kūryba buvo vadinama katastrofų literatūra. Ji

ieškojo tinkamo turinio ir raiškos (žodžiai)_____ ir (išgyvenimai)_____ perteikti. Katastrofų literatūra Lietuvoje kasd__niškai li_dijo apie totalitarizmo nusikaltimus arba ieškojo ironiško, modernaus kalbėjimo būdo. Kūrėjai neatsisakė tautinių motyvų, tačiau įprastinį kalbėjimą paveikė egzistencinis dramatizmas, klausimų filosofiškumas, iš (neviltis)_____ (kilti)_____ sarkazmas.

Vytauto Mačernio (1921–1944) biografija. V. Mačernis vaikystę praleido Žemaitijoje. (Būsimas poetas)_____gimtojoje Šarnelėje labiausiai rūpinosi senolė, kuri, kaip ir gimtieji namai, tapo poeto įkvėpimo (šaltinis)_____, svarbiais kūrybos motyvais. (Pamaldumas, rimtumas, svajingumuas)_____išsiskiriantis jaunuolis dar mokykloje m_stė filosofiškai. (Baigti)_____ gimnaziją, 1939 m. Kaune Vytauto Didžiojo universitete V. Mačernis pasirinko anglų kalbos ir literatūros studijas, vėliau Vilniuje – filosofijos studijas. Tuo metu poezijoje v_ravo neoromantinė lyrinė išpažintis, o V. Mačernį domino egzistencializmo idėjos. Poetas kūrė filosofinius eilėraščius, „Vizijas“. 1943 m. (uždaryti)_____ Vilniaus universitetą, poetas pasitraukė į (gimtoji Šarnelė)_____, kur kūrė „Metų“ sonetus, kitus eilėraščius, vėliau apsilankė Vilniuje, kur puikiai buvo (įvertinti)_____ „Vizijos“. 1944 m. intelektualaus ir (apsiskaityti)_____ kūrėjo namuose Šarnelėje glaudėsi (ne /vienas)_____ menininkas, buvo daug (diskutuoti)_____. Poetas mąstė apie emigraciją, kad galėt_ laisvai kurti, studijuoti Vakarų Europoje, tačiau mirė nuo atsitiktinės artilerijos sviedinio sk_v_ldros. Nuorašais (plisti)_____ poeto eilės buvo išspausdintos po jo mirties, be to, JAV 1951 m. V. Mačernio kūryba buvo išspausdinta iš__vių poezijos antologijoje „Žemė“.

„Vizijos“. Tai vienint_lis poeto visiškai baigtas kūrybos ciklas, kurį sudaro „Įžanga“, septyni eilėraščiai (regėjimai) ir „Pabaiga“. Nakties regėjimuose, (paremti)_____ prisiminimais, lyrinis subjektas apmąsto buvimo žemėje prasmę: jį veikia gimtieji namai, kurie yra kontrastas miesto (aplinka)_____, lyriniam subjektui (be /galo)_____ brangus senolės prisiminimas ir daroma _taka, taip pat (kalbėti)_____ apie skirtingas kartas, bet t_siamus darbus. Netradicinės formos daugiasl___ksniame eilėraštyje (aprašyti)_____ žmogui svarbios vertybės, (susyti)_____ su (gimtieji namai)_____, auklėjimu ir pastovumu, kurio reikėtų „katastrofų“ laikotarpiu.

A.Škėma.Romanas „Balta drobulė” (80 t.)

Įžanga. „Balta drobulė” – vienas pačių žymiausių XX a. lietuvių romanų. (Parašyti)_____ 1954 m., šis kūrinys keletą metų nerado leidėjo, o (pasirodyti)_____1958 m. išeiv_jos spaudoje iš karto sukėlė aistringą polemiką. Kon¬servatyvesnių pažiūrų kritikai jį peikė dėl perd_m atviros erotikos ir pesimizmo, o autoriui artimesni modernieji rašytojai ir kritikai kūrinį gyrė už s_žiningumą, teigė, kad su juo lietuvių proza pagaliau įveikė atsilikimą nuo savo laiko Vakarų literatūros.

(Praeiti)_____ pusei amžiaus „Balta drobulė” yra vienas labiausiai mėgstamų lietuvių literatūros kūrinių, o meilės scenos, kažkada vadintos (pornografinės)_____, dabar-tiniam skaitytojui atrodo palyginti nekaltos. „Baltoje dro¬bulėje” nerasime to, kas jauną žmogų

(ypač (augti)_____ mies¬te) dažnai nervina lietuvių prozoje – čia nėra tradicinio kaimo su jo dvasinėmis vertybėmis, (idealizuoti)_____ sene¬lių, ilgesingų peizažų, vaikystės nostalgijos ir gėrio pro¬pagavimo. Romane (vaizduoti)_____ pakankamai tolimi įvykiai (šeštojo dešimtmečio Amerika, Nepriklausomybės laikų Lietuva, rusų okupacija, karas, pabėgėlių stovyklos Vokietijoje), tačiau pagrindinio personažo išgyvenimai jaudina ir šių dienų žmones, (patirti)_____ panašius daly¬kus: tėvų nesantaiką šeimoje, nelaimingą meilę, savęs neradimo kanč__, konfliktą su (bukinti)_____ aplinka. Roma¬nas nepateikia gyvenimo prasmės formulės ir verčia skaitytoją (pats)_____ spr_sti klausimus, (kankinti)_____ pa¬grindinį personažą.

Dėl to „Balta drobulė" – tai ir XX a. vidurio lietuvių, europiečių istorinės patirties dokumentas, (apiben¬drinti) _____ to laikotarpio dvasin_s katastrofas, (atskleisti)_____ modernaus žmogaus savijautas – vidinio suskil_mo, vie¬natvės, pastovių vertybių ilgesio . Tai ir romanas apie kūrėją ir kūrybą, ir romanas apie meilę, ir bene žymiausias XX a. lietuvių (miestiškoji proza)_____ kūrinys.

Žanras. Šis kūrinys -romanas, nes (išplėtoti)_____ viena siužetinė linija, (apimti)_____ ilgas laiko tarpas, kelios erdvės, nemaža apimtis. Romano tipas: a) psichologinis, nes (gilintis)_____ į žmogaus vidinį pasaulį; b) filosofinis, nes (kelti)_____(būtis)_____ klausimai.

Moto svarba. Apie (vaizduoti)_____ žmogaus išskirtinumą ir svarbiausias idėjas b_loja net 3 moto. Pirmasis aforizmas- lyg nuoroda į tai, jog laimingas yra nieko (netrokšti)_____. (Bepročiai)_____ artimi menininkai, kurie taip pat nevalingai, nesuinteresuotai gali atsiduoti grožiui, kaip ir pamišėliai savo kuriai nors idee fixe (įk_riai minčiai). Antrajame – kinų filosofo žodžiais (nuvertinti)_____ išmintis gražb_l_stė, nes pasaulyje vis tiek nieko negalima paaiškinti iki galo. Trečiajame- žmonių (pasakojimas)_____ apie vargonininką rašytojui svarbu paliudyti mintį, kad menas realizuoja didžiausias žmonių galias.

Temos ir problemos. Būties prasmės, meilės, kūrybos, beprot_bės, istorijos temos (suda-ryti)_____ romano problematiką. Garšva sprendžia amžinus, (prakeikti)_____ klausimus: kokia gyvenimo prasmė? Jei jos nėra, kam gyventi? Jei gyvenimo prasmė- pats gyvenimas, kaip jį nugyventi? Kokios yra tikrosios gyvenimo vertybės? Garšva vis iš naujo turi apsispręsti, pasirinkti. Atsakymų jis ieško filosofijoje (dažniausiai remiasi 19 a. I pusės filosofu A. Šopenhaueriu) ir realybėje (savo praeityje bei aplinkinių patirtyje).

Garšvos charakteristika

Liftininkas. Pagrindiniame romano pasakojime Antaną Garšvą matome (dirbti)_____ di-džiausio Niujorko viešbučio keltuvininku (liftininku). Jis (dėvėti)_____ teatrinį kostiumą (priminti)_____uniformą; (privalėti)_____ baltos pirštinės uždengia motinos (dovanoti)_____ žiedą, kuris yra Garšvos asmens tapat_bės ženklas ir (simbolinė jungtis)_____ su (praeitis)_____ bei Lietuva. (Apsivilkti)_____ uniformą žmo¬gus nebeturi teisės būti savimi, taisyklės griežtai (riboti)_____ jo išvaizdą ir elgesį, kuris turi tiksliai atitikti viešbučio mechanizmo (darbas)_____. Švarko atlapų kampuose (pritvirtinti)_____ skaičiaus 87 ženklai paverčia svečius

(aptarnauti)_____ keltuvininką savotišku biorobotu, (neturėti)_____ jokių indivi¬dualybės žymių.

Jautrus ir (mąstyti)_____ žmogus, o ypač menininkas, nereikalingas šiai visuomenei, (trokšti)_____ pinigų, pasilinksminimų ir pigaus blizgesio, – intelektas ir erudicija tik tr_kdo prisitaikyti prie gyvenimo standartų. Viešbučio patarnautojas turi būti „sąžiningas rato dantis", tačiau keltuvininkas Garšva s_kiu yra ir poetas, nuolat (analizuoti)_____ stebimą aplinką ir savo siu__ealistišką dvilypumą.

Su viešbučio klientais Garšva elgiasi kaip nuolat (šypsotis)_____akto¬rius, pagal aplinkybes (improvizuoti)_____ įsiteikiamus žodžius. Nedaug šilumos justi ir bendravime su kitais viešbučio darbuotojais: dažniau¬siai jie apsikeičia maloniomis replikomis ir prasilenkia lyg du keltuvai, (judėti)_____ skirtingomis kryptimis. Iš visų darbuotojų, su kuriais bendrau¬ja Garšva, (išskirti)_____ trys personažai: starteris ir du keltuvininkai. Svarbiausias yra lenkas girtuoklis Stanley, menininkas (muzikantas) kaip ir Garšva. Abiejų draugų likimai panašūs: jaučiasi svetimi Amerikos visuomenėje, (negalėti)_____ realizuoti savo talento, (kęsti)_____ dėl (nesusiklostyti)_____ asmeninio gyvenimo. Stanley savižudybė romano pabaigoje yra simetriška Garšvos išprotėjimui.

Bendrauti kaip žmogus, o ne (paskirti)_____ vaidmens atlikėjas Garšva gali tik (nustatytos poilsio valandos)_____ ar i(škilti)_____ nenumatytoms aplinkybėms. Net lemtingu jo gyvenimo momentu, kai jį aplanko Elena, jis negali palikti savo darbo vietos ir su (mylimoji)_____ kalbasi važinėjančiame keltuve.

Tekste gausu (nuorodos)_____, žyminčių keltuvo judėjimą: personažo akyse mirga viens kitą (keistis)_____ skaičiai ir raudonos-žalios strėlių spalvos. Pagrindiniam veikėjui, (kęsti)_____ dėl psichinės ligos, toks darbas yra tiesiog praž_tingas – jis kenčia lyg narve uždarytas (dresuoti)_____ žvėris, kuris dar neužmiršo laisvės. Keltuvas romane įg_ja daugelį reikšmių, jis ne tik nurodo (konkreti)_____ personažo darbo erdvę, bet tampa gyvenimo-kalėjimo (simboliu)_____, XX amžiaus Sizifo bausmės (kalnas)_____.

Garšvos charakteristika.Tęsinys (60 t.)

Poetas. Nuo kitų viešbučio darbuotojų Garšva skiriasi ir (tas)_____, kad yra poetas, kuris kasdienybės (rutina ir aplinkos gniužd_mas)_____ priešinasi (nuolatinės kūrybinės pastangos)_____. Poezijos rašymas jam yra ne tik kovos su gyvenimo banalumu (būdas)_____ , bet aistringas, vos ne manija (virsti)_____noras išreikšti sav_ ir ne mažiau stiprus trošk_mas įveikti mirtį (palikti)_____ savo pė_saką literatūros istorijoje: „Bijau mirti, todėl geriu. Bijau mirti, todėl rašau. Bijau mirti, todėl r_ju tabletes. Viskas (vardas)_____ mirti", – sako jis Elenai ir šioje ištarmėje skaitytojas atpaž_sta (pomirtinius pasaulis)_____ nebetikinčio žmogaus tragišką savijautą. Garšvos (supratimas)_____, neišvengiama mirtimi pasibaigsi_s žmogaus gyvenimas pats savaime neturi jokios vertės ir nedaug kuo skiriasi nuo šinšilo vegetacijos. Tiktai kūryba daro žmogų (žmogus) _____ .Neparašęs knygos Garšva jaučiasi (negimti)_____ , (nepradėti)_____ tikrojo žmogiško gyvenimo ir prat_sia jo egzistenciją kūrinyje, „dvasios amžin_bėje".

(Sutikti)_____ Eleną, Garšva patiki, kad jam pav_ks suderinti šeimą ir kūrybą. Bet (atsinaujinti)_____ liga (sugriauti)_____iliuzijas ir nenorėdamas tapti našta Garšva nutraukia r_šius su (mylimoji)_____. Jis įtikinėja save, kad Elena yra jam tik medžiaga (eilėraščiai)_____, o tikras poetas turi būti vienas ir atviras (kančia)_____, nuo kurios reikia apsaugoti mylimus žmones. Vargu ar skaitytojas gali be išl_gų patikėti (tokios Garšvos kalbos)_____. Reikėt_ nepamiršti, kad jis i___ižada Elenos ne savo noru, o verčiamas (aplinkybių)_____ (jis juk puikiai žino, kokia kančia yra artimo žmogaus psichinė liga).
(Prarasti)_____žmogiškos laimės viltį, Garšva itin didelę reikšmę skiria kūrybai, (tapti)_____ vienintele jo gyvenimo atrama. Tačiau (užtekti)_____Elenai aplankyti jį viešbutyje ir visos Garšvos deklaracijos apie k_rėjo vienatvę išsisklaido. Romano pabaigoje Garšva išgyvena vidinį v_rsmą: ilgai (ieškoti)_____ eilėraštis susidėlioja jo (mintys)_____: scenoje prieš išprotėjimą poetą matome (sėdėti)_____ prie stalo ir (rašyti)_____. Dabar jis m_sto: „Esu objektyvus, esu mediumas, nenoriu būti absoliučiai originalus. Mano dvasia rado santykį su pasauliu. Aš būsiu nežinomas lyg senovinis japonų tapytojas.” Skausmo (kankinti)_____ poetas pažada Dievui sudr_skyti savo eilėraščius. Paskutinėje scenoje, jau virtęs (idiotas)_____šinšilo veidu, Garšva laimingas plėšo popieriaus lakštą, kuriame, kaip skaitytojas gali įsivaizduoti, ir buvo bandomas užrašyti „išspręstas” eilėraštis .

Romano pabaigoje likimas (užklupti)_____Garšvą tuo momentu, kai, regis, pildosi visos žmogiškos ir kūrybinės jo svajonės. Tokia tragiška romano pabaiga yra

(susyti)_____su Škėmos samprata, kad XX –a. karų ir tremčių – amžiuje pasauliui nebereikia (tikrasis menas)_____ ir poetas, (ieškoti)_____tiesos, (nepriimti)_____ abejingos mie_čioniškos egzistencijos, galiausiai pats save sunaikina. Tačiau kūryba yra vienas iš būdų sukilti prieš pasaulio absurdą, kurio (nesuvokti)_____žmogus gyvena n_kingą gyvenimą.

<u>Just.Marcinkevičius</u>. Įrašykite praleistas raides, suskliaustus žodžius parašykite tinkama forma, parašykite žodžius kartu ar skyrium

Justinas Marcinkevičius (1930–2011) – vienas žymiausių XX a. antrosios pusės lietuvių kūrėjų (poetas, prozininkas, dramaturgas), vertėjas, S_j_džio iniciat_vinės grupės nar_s, aktyvus visuomenės veikėjas. Nuo vaikystės (lydėjo- dal. , veik., būt.k.l.)_____ žemdirbių kultūra, sakralumas formavo poeto humanistinius _dealus, lituanistikos studijos – profesionalumą, moralumas – prasmingą egzistenciją. Tautos poetu vadinamas kūrėjas (tekstai ir gyvenimo pavyzdys)_____ atskleidė begalinę meilę tėvynei, jos kalbai, istorijai, (kiekvienas)_____ žmogui.

Just. Marcinkevičiaus tekstai(ne/yra)_____ avangardiniai, juose atskleisti lyrinio subjekto išgyvenimai artimi kiekvienam lietuviui. Tai viena iš prieža_čių, kodėl pagal Just. Marcinkevičiaus eiles sukurta daug dainų.

Lietuvių tautos istorijos ir kultūros rekonstravimas – vienas (svarbus-priev.,aukšt.l.)_____ motyvų Just. Marcinkevičiaus kūryboje. Lietuvos valstybės, rašto, meno k_rimas rašytojui leido interpretuoti ir kurti istorinį meninį tekstą. Be to, Mindaugą, Martyną Mažvydą, Lauryną Stuoką-Gucevičių Just. Marcinkevičius vaizduoja kaip tautos kultūros k_rėjus, (lietuviškieji prometėjai)_____. Draminė tr_logija yra nacionalinis epas apie Lietuvos valstybę, jos kultūrą ir žmones. „Mindaugas“ (1968), „Katedra“ (1971) ir „Mažvydas“ (1977) – tai(tautiniai bei hero__niai siužetai)_____ (paremti-dal.,nev.,būt.l.)_____ tr_logija, kurioje (kalba-dal.,neveik.,es.l.)_____ apie valstybės kūrimą, kultūros, meno reikšmę, rašto ir knygos svarbą.

Poetinė drama „Mažvydas“-tai kūrinys apie pirmosios lietuviškos knygos „Katekizmas“ (1547) autorių Martyną Mažvydą. Anot(Just. Marcinkevičius)_____, (kalbėti-pusdal.)_____ apie M. Mažvydą, kūrėjas atskleidė „nacionalinės pareigos idėją“. Juk M. Mažvydo gyvenimas kūrinyje (poetizuoja-dal.,neveik.,es.l.)_____, apie pirmosios lietuviškos knygos autorių mažai kas (žino-dal.,neveik.,es.l.)_____: „Tačiau rašytojas – (ne/istorikas)_____. Jam svarbu (ne/ buitis)_____, o žmogaus ar įvykio prasmė“, – teigė Just. Marcinkevičius. Poetinėje dramoje svarbus (ne/priešingų)_____ jėgų susid_rimas, o asmens dvasinis konfliktas, kurį kiekvienos dalies pradžioje pristato Milkaus, vėliau ir kitų „špitolninkų“ (kuria-dal.,neveik.,es.l.)_____ giesmė apie M. Mažvydą.

Dramos veiksmo laikas – 1562 m., kai „Katekizmas“ jau (išspausdinti-dal.,neveik.,būt.l.)_____, o Mažvydas (pastorius)_____ dirba Ragainės parapijoje, yra ved_s Benigną, įk_r_s špitolę, kurioje r_pinasi (dvasinis, religinis „špitolninkų“ išpr_simas)_____, jų (buitis)_____. Pagrindinis veikėjas yra (paskendo-dal.,veik.,būt.k.l.)_____ darb__se, tačiau svajoja, nuolat žiūri į Nemuną, (skiria-dal.,veik.,es.l.)_____Maž_ją ir Didži_ją Lietuvą. Pirmoje poetinės dramos dalyje aprašytas Nemunu (atplukdyti-dal.,neveik.,būt.l.)_____ ąžuoliuko sodinimas yra svarbus didaktiniu („špitolninkų“ mokymas, darbų skirst_mas) ir sakraliniu (gyvybės medžio, pagonybės ir krikščionybės sankirtos) aspektu. Dramos užuomazgoje (vaizduoja-dal.,veik.,es.l.)_____ Kristupas, kuris ištraukia iš Nemuno sk_stantį Kasparą. Mažvydui (perduoti-dal.,neveik.,būt.l.)_____ Kasparo motinos žiede(išgraviruoti-dal.,neveik.,būt.l.)_____ žodžiai „Dabar ir visados. Martynas“ sujaukia pagrindinio veikėjo egzistenciją. Antrosios dramos dalies pradžioje vaizduojamas veiksmas, (vyko-dal.,veik.,būt.k.l.)_____ 1542 metais. Iš giesmės sužinoma, jog Vilniuje, Rotušės aikštėje, Mažvydas dalyvavo vaidinime, kuriame buvo (kritikuoja-dal.,neveik.,es.l.)_____ bažnyčios (ne/gerovės)_____ ir žmonių _dos. Vienuolyno požemiuose(uždaryti-dal.,neveik.,būt.l.)_____ Mažvydą išlaisvino Marija, kuri jį gydė, juo rūpinosi ir atsisakė (mylimasis)_____ dėl kilnių Mažvydo tikslų. Drama pasiekė kulminaciją, kai Mažvydas sužinojo, jog Kasparas yra jo sūnus. Trečioje dramos dalyje aprašytas Mažvydo ir Kasparo konfliktas. Mažvydas nori įs_n_ti Kasparą, bet atkl_dėlis nesutinka, nes smerkia tėvą dėl bailumo ir neryžtingumo, (susijo-dal.,veik.,būt.k.l.)_____ su nesant__kinio sūnaus pripaž_nimu. Pasirodo kareiviai, suima Kasparą, nes šis, (keršyti-pusdal.)_____ už

motinos kaltinimą (raganavimas)_____ ir mirtį, nužudė prievaizdą. Kasparas buvo išvestas, o Mažvydo asmeninė tragedija t_sėsi. Vienintelė Mažvydo pag_da, vaizduojama dramos epiloge, „špitolninkų“ iš „Katekizmo“ (skiemenys)_____ perskaitytas žodis „Lietuva“.

Be kaltės ir atgailos jausmo, (kankina-dal.,veik.es.l.)_____ Mažvydą, svarbesnė yra veikėjo pareiga Lietuvai, lietuvių kalbai ir raštui, Dievui, meilei. Altruistiškai dėl pareigos Lietuvai Mažvydas paaukojo meilę Marijai (jos namuose parengė „Katekizmą“, išvyko jo spausdinti ir mokytis į Karaliaučių, tapo pastoriumi ir Ragainėje vedė Benignią). (Paaukojo-dal.,veik.,būt.k.l.)_____ asmeninę laimę dėl Lietuvos („Mano meilė / malda ir tikėjimas mano / žaizda vis neg_janti mano / gyvenimas mano ta žemė / po dievo dangum / Lietuva...“), Mažvydas svarstė, kokia didelė našta užg_lė jo pečius. Pareigą Lietuvai, jos kalbai ir raštui pagrindinis veikėjas, kalbėdamas su pusbroliu Vilentu, įvardijo kaip Sizifo darbą.Tačiau vis__meninis pareigos jausmas buvo stipresnis ir už asmeninę pareigą .Tikėjimo tiesų, mokslo žinių ir darbo bei gyvenimo mok_mas pagrindiniam veikėjui buvo tie atramos taškai, kurie skatino aukotis dėl Lietuvos, jos rašto ir kalbos. Visuomeninė pareiga kaip dorovinis įstat_mas Just. Marcinkevičiaus (poetizuoja-dal.,neveik.,es.l.)_____ Mažvydui buvo svarbesnė už dėkingumą Pr_sijos kunigaikščiui, asmeninę gerovę ir amžiną meilę.

<u>J.Aputis</u>. Parašykite tinkamą žodžio formą ar raidę

Biografija ir kūryba. XX a. 7–9 deš. lietuvių proza modernėja: (kisti)_____ kūrinių tematika (vis labiau (atsigręžia- dal.,neveik.,es.l.)_____ į moralines individo problemas), ieškoma naujų vaizdavimo formų. Šio laik_tarpio prozoje dominuoja ne įvykiai, o b_senos aprašymas, visa (vertina-dal.,veik.,esl.l) _____ pasakotojo pozicija. J. Aputis, (domėtis – pusdal.)_____ vidiniu žmonių gyvenimu, įtvirtino lyrinę pasaul_jautą, asoc_tyvų kalbėjimą, (kurti)_____są_ygišką tikrovę. Be to, jo kūriniams būdinga Ezopo (užuominų) kalba, (leidžia)_____ išsakyti tiesą ir išvengti cenz_ros.

J. Apučio prozoje kaimas (iškilti)_____ kaip svarbiausias žmo_iškų vertybių centras. Novelėje „Šūvis po Marazyno ąžuolu“ (kalba-dal.) _____apie senojo kaimo n_kimą, kol_kyje (gyvena-dal.)_____žmogaus praradimus, dvasinių vertybių kaitą. Kaip a_ _vara amoralumui iškyla nuoširdumas, atjauta, domėjimasis (senosios tradicijos)_____, sant_kis su gamta, gyvenimo ir g_vybės vertė. Novelėje „Šūvis po Marazyno ąžuolu“ (kelia-dal.)_____ retorinis klausimas „Kodėl taip dažnai tuos, kurie savo vikšrais negailestingai važiuoja per mūsų nugaras, paliekame nejudinę, priimame juos kaip savaime privalomus, lyg pats dievas juos tokius mums būtų siuntęs?“ li_dija žmonių abejingumą, nesipriešinimą sovietų (invazija)_____, nekovojimą už (tikrosios vertybės)_____.

Gėrio ir blogio sank_rta lemia etinį veikėjų pasirinkimą, kuriame vis__met ryškus įsipareigojimas saugoti gėrį. Pavyzdžiui, novelėje „Autorius ieško išeities“ studentas, (susidurti-dal.,veik.,būt.k.l.)_____ su smurtu, siekia ž_tb_t nepasiduoti blogiui: „Turiu tik vieną išeitį – užrakinti, geležimi apkaust_ti amžiną neap_kantą...“. Novelėje (pabrėžti – dal.,neveik.,es.l.)_____ kad apsisprendimas yra žmogaus (valia)_____, kad įmanoma nepasiduoti blogiui ir likti (ištikimams)_____savo moraliniams principams.

Atsisveikinimas su vaikyste – pagrindinis novelių „Vakarėjant gražios dobilienos“, „Erčia, kur gaivus vanduo“. Vaikystės ir jaunystės išgyvenimai (neišvengiamas- priev.)_____veda (vidinė branda)_____link, kuri visada (susyti-dal.,veik.,būt.k.l.)_____su atsakomybe, rūpestingumu, suvokimu, kad žmogus nėra pavaldus (laikas)_____. Vaikas novelėje „Vakarėjant gražios dobilienos“ rūpinasi savo (tėvu)_____, dr_siai elgiasi (suaugusieji)_____ pasaulyje ir nepraranda sto__škos laik_senos. Panaši situacija (regėti – dal.,neveik.,es.l.)_____ir novelėje „Dobilė. 1954 metų naktį“, kurioje Martynas (tapti)_____šeimos galva: jis rūpinasi (serganti motina)_____, nugali audros baimę ir iš laukų parveda šeimos maitintoją – karvę Dobilę. Labai svarbu i__iugdyti gebėjimą orientuotis dažnai (negailestingas pasaulis)_____, neprarasti (savastis)_____, nepamiršti namų ir šeimos. Gr_žimas į vaikystę – pagrindinė J. Apučio kūrinių veiksmo ir išgyvenimų trajektorija.

Dažnoje J. Apučio novelėje r_ški įtampa tarp (materialėti- dal.,veik.,es.l.)_____ (dabartis)_____pasaulio ir žmogiškumo. (Akcentuoti – dal.,neveik.,es.l.)_____tokių vertybių kaip jautrumas ir _mpatija svarba – teigimas vertybių, kurios gl_di žmoguje kaip natūralus ju_imo būdas ir jo (kasdienė buitis)_____tiesa (pavyzdžiui, dv_jų (nepažįstamieji)_____ susitikimas novelėje „Vieniša sodyba“). A. Zalatorius apie J. Aputį rašo: „Iš jo novelių plaukia kitokia išvada: viskas priklauso nuo to, kiek tu esi (išsaugoti- dal.,veik.,būt.k.l.)_____ žmogiškumo, kiek sugebi paj_sti menkiausius smurto pasireiškimus ir kiek turi natūralaus poreikio (smurtuas)_____priešintis. Užtat kiekvienoje novelėje lyg koks idealas iškyla begalinis, tiesiog mim_ziškas žmogaus jautrumas, gebėjimas (akimirksnis)_____ pastebėti menkiausią melą ir kl_stą, didžiulė simpatija kito žmogaus taurumui, mokėjimas pers__mti jo kančia, pajusti jo emocijos virptelėjimą, baimė jį įskaudinti ar paniekinti, kartu (nepataikauti – padal.) jam ir pačiam (nevaidinti- padal.)_____“.